

ЭКСТЕР
ОЛЕКСАНДРА

СОСТАВИТЕЛИ:

*В. ГОРОВЕНКО
Е. МАНОХА*

Олексáндра Олексáндрівна Ёкстер(діво́че прізвище —**Григорóвич**; * 18 січня1882, Бялосток,Гродненської губернії, нині Польща — † 17 березня1949, Фонтане-о-Роз, поблизу Парижа) —педагог, маляр, сценограф. Яскравий представник європейського кубізму тафутуризму.

Олександра Олександрівна Григорович народилася 1872 року в Білостоку Гродненської губернії. Батько — білорус, мати грекиня.

Невдовзі батьки переїхали до Києва, і Ася, так називали її друзі, стала киянкою. Закінчила гімназію Святої Ольги таКиївське художнє училище. Разом із нею тут навчалися майбутні авангардисти О. Богомазов та О. Архипенко. Серед викладачів був Микола Пимоненко.

Одружившись, Олександра Григорович узяла німецьке прізвище чоловіка-адвоката.

У Києві вона оселилася з чоловіком на вулиці Б. Хмельницького, 27. У мансарді знаходилася її студія, а в ній працювали майбутні корифеї світового декораційного мистецтва Вадим Меллер, Анатоль Петрицький, Павло Челищев.

До Парижа Екстер поїхала по нові враження. Але в паризькій академії навчали того самого, що й у Києві: академічні програми повсюди однакові. Київський приятель Екстер познайомив її з прихильником нового мистецтва поетомАполлінером, а той відвів до майстерні Пікассо. Там вона й знайшла нову філософію мистецтва. «В її паризькій господі, так само, як у ній самій, впадало в очі своєрідне сполучення європейської культури з українським побутом. На стінах серед малюнків Пікассо і Брака можна було побачити українські вишивки, на підлозі — український килим, до столу подавали глиняні горщечки, яскраві майолікові тарілки зварениками». Це спогади Аліси Коонен, актрисиМосковського камерного театру, в якому Олександра Олександрівна поставила свої найкращі спектаклі: «Саломея», «Ромео і Джульєтта».

Померла вона 1949 року в передмісті Парижа. Уже зовсім хвора, писала друзям, що тужить за Москвою, за Києвом:«*Зима, що надходить, буде дуже важка. Це дев'ята зима від початку війни, і для мене вона буде найважча*».

Французький художник-кубіст Леже, приятель Олександри Екстер, не раз закидав Асі надмірну яскравість її полотен. Під впливом цієї критики вона написала кілька монохромних картин.

Але це для неї був кольоровий піст, і починаючи з 1914 року, їїкубізм вибухнув усіма барвами веселки, вона була зачарована українським народним мистецтвом.

Ці твори мали комерційний успіх. Їх виставляли й охоче купували в Полтаві, Києві, Москві, Берліні. Сільські художники у свої власні твори внесли динаміку кубофутуризму, а Екстер під їхнім впливом кольорувала площини й грані свого живопису яскравими барвами. Відкриваючи виставку селянкиГанни Собачко в Києві 1918 року, за часів УНР, Екстер промовила: «*Молоді слов'янські народи віддають перевагу радісним ясним кольорам*».

Те ж саме казала вона й Леже. І під її впливом, як також і інших вихідців з України та Росії, французькі кубісти розкріпачили свою палітру. Та Екстер пішла далі за французів. Вона стала абстракціоністкою, на що зважилися її паризькі друзі Пікассо, Брак, Леже. У своїй київській студії вона навчала абстрактного мистецтва а навіть дітей, пропонуючи їм ілюструвати казку не сюжетно, а з допомогою ритмів. Оновила вона й театральне мистецтво. Чи не вперше у світовій сценографії наважилася обігравати весь куб сцени, а не лише її підлогу-планшет.

Теперішні шанувальники Мельпомени Європі та Америці найчастіше й не здогадуються, що новітнім

оформленням сценічного дійства — лаконічним, конструктивним, рухливим — вони зобов'язані художниці з України. Одна з найвідоміших її картин — «Фундуклеївська вулиця» (нині Богдана Хмельницького). Будівлі на її картині мчать униз до Хрещатика, як діти на санчатах.

Ошелешений глядач цього твору не втримався від епіграми:

Не може бути сумніву,
Тут доказів чимало:
Чи не за землетрусу
Вона «пейзаж» писала?

Неоцінений вклад Екстер і в театральне мистецтво першої половини XX століття. Інокентій Анненський написав декілька оригінальних трагедій на євріпідівські сюжети і «вакхічну драму» «Фаміра Кіфаред» (йшла в сезон 1916–1917 рр. на сцені Камерного театру в Москві). Режисер театру був Олександр Таїров. Декорації були оформлені в авангардистсько-конструктивіському стилі Екстер.

За мотивами її театральних костюмів також були створені скульптури. Ескізи, виконані на площині паперу, творчо перетворені в пластичні форми. Вилиті з бронзи, вони покриті емаллю.

Жінка з рибою

Ескіз костюму Іродіади
Саломея. Танець авангарду (1917)

Ескіз костюмів. Два іудея

Ескіз костюмів. Три рабині

Ескіз костюму Саломеї (1917)

Ескіз костюму Саломеї. Танець семи покривал

Синє, чорне, червоне

Натюрморт, 1924

Місто

Композиція, 1914

Флоренція

Картини

Дизайн костюму до балету Дон Жуан

Картини

